

rab 1943-as jelentőségét is értékelte, s röviden említette 1971-es szegedi találkozásukat (az erről szóló írás a *Rakéta Irodalmi Kávéház* című gyűjteményben olvasható). *Bécsy Tamás* Zilahy drámáiról tartotta előadását, széles irodalomtörténeti, társadalmi háttérrel rajzolva a magyar drámaírás 20. századi teljesítményei mögé. Az előtte szóló előadóval szemben igen gyengének ítélte a *Fatornyok* című darabot, több elismeréssel szolt *A fehér szarvas* című drámáról, de mint a többi színdarab, hősei, témaválasztása miatt – Bécsy Tamás szerint – ez sem válhatott igazi drámává. A dzsentrí rétegről adott jellemzése túlmutat a szerzón, fontos kiegészítője a két világháború közti drámáknak. *Pomogáts Béla* alapos irodalomtörténeti értékelést, az egész életpályát átfogó elemzést, méltatást adott az íróról, korrigálva ezzel a már elkészült irodalomtörténeti kézikönyvek hiányosságait és elhallgatásait. Minden fontosabb művéről szolt, elhelyezte őt a harmincas évek más szerzői, írói között, s politikai szerepléséről is tárgyilagosan tájékoztatott (pl. az Új Szellemi Front-beli tevékenységéről, cikkeikről stb.). Kiegészítette a kitűnőek iskolájáról tudott adatokat, bemutatta az emigráció éveinek termését, művei utóéletét, a nyolcvanas években megindult hazai rehabilitáció mozzanatait. Az elhangzott verseket is értően, érzékenyen elemezte, s leszögezte a tényt, hogy az író végre véglegesen, megmásíthatatlanul visszakért a magyar irodalomba. *Kabdebó Lóránt* előadása Zilahy Lajos és Szabó Lőrinc kapcsolatáról szolt, mindkettőjükben a közösségi felelősség meglétét emelve ki. Zilahy Lajos értő, nagybecsűlő kritikával fogadta a kezdő Szabó Lőrinc műveit, Szabó Lőrinc pedig később *A fehér szarvas* című drámát mutatta be a Pandora hasábjain. Kabdebó számos idézettel támasztotta alá kapcsolatuk alakulását, közös munkáikat. A tanulmányból Szabó Lőrincről többet tudtunk meg, mint Zilahyiról, de így is érdekes adalékokkal bővült a Zilahy-filológia.

R. Takács Olga

Róheim Géza-centenárium

1991. szeptember 12.

Számos tudományos intézmény közös erőfeszítéseként a világhírű magyar folklorista és etnopszichológus Róheim Géza (1891. szeptember 12. Budapest–1953. június 7. New York) születésének 100. évfordulója alkalmával több rendezvényre is sor került. 1991. szeptember 11-én Budapesten a Hermina út 45. szám alatt az egykori Róheim villán (amely az itt történt Tisza-gyilkosság miatt is közismert) emléktáblát lepleztek le és koszorúztak meg a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Pszichoanalitikus Egyesület, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület és a Fasori Evangélikus Gimnázium nevében.

Ugyanezen a napon délután nyílt meg a Néprajzi Múzeumban Róheim emlékkiállítás, amely a folklorista és az etnológus kutató tevékenységének főbb területeit mutatja be. Kevesek előtt ismert, hogy Róheim a rituális tárgyakat nemcsak elemzéseiben használta fel, hanem különösen Közép-Ausztráliában és Normanby szigetén több százat össze is gyűjtött belőlük. E gyűjtemény több darabja először

volt látható e kiállításon, azokkal a fonográf-hengerekkel együtt, amelyek általa gyűjtött pápua szertartás-dalokat őriznek, s világszerte ritkaságnak számítanak.

Szeptember 12-én az ELTE Folklore Tanszéke és a Ferenczi Sándor Egyesület kezdeményezésére a Magyar Pszichoanalitikus Egyesülettel közösen került sor a nemzetközi tudományos tanácskozásra. Róheim sokoldalú életművének csaknem valamennyi aspektusát megemlézték az előadók. A tíz előadásból kikerekedő ülészak valóban nemzetközi és valóban interdiszciplináris lett. *Fodor Sándor*, az ELTE Bölcsészettudományi Karának dékánhelyettese bevezető szavai után *Hidas György* elnökleltével kezdődött el a tanácskozás első része. A budapesti pszichoanalitikus iskola, nevezetesen a Ferenczi Sándor munkásságával foglalkozó tudománytörténész, *Brabant Éva* (Párizs) az életrajzi bemutatást vállalta. *Benjamin Kilborne* (Los Angeles) a pszichoanalitikus antropológia kezdeményezőjéről és a kezdeményezés amerikai fontosságáról beszélt. Kilborne ugyan közvetlenül nem ismerte Róheimet, ám mestere, az ugyancsak magyar pszichoanalitikus-etnológus George Devereux révén anekdotikus részletelig terjedő információkat szerzett és mondott most itt el Róheim amerikai fogadtatásáról és a negyvenes évek New York-i pszichoanalitikus-antropológus köreiből jellemző viszonyokról és kapcsolatokról. *Verebélyi Kincső* (Budapest) Róheim munkásságának úttörő vonásait elemezve mutatott rá arra, hogy az életmű egyes szakaszai és a társadalmi-tudományos környezet között mindig egyfajta eltolódás alakult ki. Az ausztráliai szociológus, Róheim ottani terepmunkája eredményeinek kutatója, *John Morton* (Bundoora) az ausztráliai bennszülöttek életmódjának kutatásában jeleskedő Róheim eredményeire és korlátaira tért ki, *Pócs Éva* (Budapest) a magyar folklorista a néphitre és a népszokásokra vonatkozó, ma már klasszikusnak számító műveit tárgyalta.

Az ülészak második felében – *Voigt Vilmos* elnökleltével – a pszichoanalitikus megközelítések kerültek túlsúlyba. *Harmat Pál* (Wien) a szakirodalomban eddig szinte alig említett szempontból, a pszichoanalitikus szociálpszichológia nézőpontjából közelítette meg Róheim vonatkozó tanulmányait. *Jung Károly* (Újvidék) előadása szép példáját adta annak, hogyan folytathatók a folklorisztikában azok az utak, amelyek felé éppen Róheim tette az első lépést. Az előadó egy már Róheim által is vizsgált rontóige elemzésével járult hozzá az ülészak tematikus gazdagságához. *Claude Gaignebet* professzor (Nice) az álom és a művelődéstörténet kapcsán bravúros módon jelezte annak a munkának a jelentőségét, amelyet Róheim *The Gate of the Dream* címmel 1953-ban megjelent könyve az álom/álmodás lehetséges megközelítései között képvisel. *Kapusi Gyula* (Budapest) a gyógyító Róheim tevékenységével foglalkozott, olyan források alapján, amelyek a tudományos értékelésekben eddig nemigen szerepeltek. *Virág Teréz* (Budapest) az olyan gyakorló analitikus szempontjait hangsúlyozta, aki sokat merített és hasznosított azokból a Róheim-nézetekből, amelyek az egyén pszichodinamikai fejlődésére és a mindenkori környezet kölcsönhatására vonatkoznak.

Az emlékülés előadásainak szövegét néhány olyan, Róheimre vonatkozó dokumentummal együtt, amelyek nemrég kerültek elő és eddig még közöletlenek voltak, a *Thalassa* magyar pszichoanalitikus folyóirat különszáma adja közre.